

KONCERTI, OPERE...

CIKLUS KONCERATA U ZAGREBAČKOJ KATEDRALI

Pod zajedničkim nazivom »Zagrebačko ljeto« Koncertna direkcija Zagreb već niz godina organizira u ljetnim mjesecima glazbene priredbe u Zagrebu, osobito u zagrebačkoj katedrali. Tako je i ove 1979. godine u mjesecu kolovozu održan na orguljama zagrebačke prvostolnice niz od 6 koncerata na kojima su nastupili renomirani domaći i inozemni majstori ovog plemenitog glazbala, »kraljice instrumenata«. Budući da je program na ovim koncertima bio veoma bogat i raznolik, nemoguće je, zbog skučenosti prostora, na stranicama *Sv. Cecilije* učiniti opširniji i detaljniji osvrt. Stoga ćemo kronološkim redom navesti samo izvođače i skladatelje, jer nam i ta imena dovoljno rječito potvrđuju umjetničku visinu ovih koncerata.

Prvi koncert održao je 2. VIII. naš orguljaš *Draško Baumgarten* izvedbom djela Bacha, Duboisa, Dugana i Liszta. 7. VIII. nastupio je *Joachim Dalitz* (DDR) sa skladbama Bacha, Buxtehudea i Francka. *Litvanski komorni orkestar* (SSSR) imao je pod ravnanjem *Sauliusa Sondockisa* koncert 10. VIII., a 16. VIII. je mađarski orguljaš *Gabor Lehotka* svirao djela Mendelssohna, Pikethyja, Bartók-Lehotke, Bacha i Francka. Naš češki gost *Gari Grodberg* (SSSR) posvetio je svoj koncert 23. VIII. isključivo djelima J. S. Bacha. Posljednji koncert u ovom nizu održan je 30. VIII. nastupom slovenskog orguljaša *Huberta Berganta* i *Slovenskog duhačkog kvinteta*, koji su izveli djela Gabriellija, Purcella, Bacha, Pezela, Kreka i Brahmsa.

Unatoč godišnjih odmora i praznika u to doba, odaziv publike bio je priličan, što znači da su ti koncerti potrebni i opravdani, to više što za vrijeme ljetnih mjeseci u Zagrebu nema drugih značajnijih glazbenih manifestacija. Zato je pohvalna ideja Koncertne direkcije da se i ljeto popuni zanimljivim i vrsnim glazbenim programom.

Lj. G.

GLAZBENI SVIJET NA OKUPU

(Uz nedavno održani 30. svjetski kongres Glazbene omladine)

Našoj zemlji pripala je izuzetna čast da u Zagrebu organizira jubilarni 30. po redu Svjetski kongres Glazbene omladine koji je od 20. do 29. kolovoza okupio u glavnom gradu Hrvatske veliki broj delegata sa svih kontinenata, ali i mladih umjetnika i glazbenih ansambala koji su u relativno kratkom vremenu priredili oko pedeset koncerata. Treba reći da se ovaj Svjetski kongres Glazbene omladine zapravo održavao u tri pravca. Prvi pravac obuhvaćaju sastanci Generalne skupštine uz prisustvo predstavnika članica Internacionalne federacije Glazbene omladine na kojima su se rješavala ne samo stručna proceduralna pitanja, već i molbe novih potencijalnih zemalja-članica, financijski problemi, pitanja vezana za nadopunu statuta itd. Drugi pravac je obuhvaćao takozvane forume na kojima su pored istaknutih referena-

ta Glazbene omladine iz pojedinih zemalja nastupali svojim izlaganjima i obični članovi pojedinih delegacija. Prva od tri teme nosila je naslov »Demokratizacija glazbene umjetnosti«. Republički sekretar za kulturu, prosvjetu i fizičku kulturu dr. Suvar, istaknuo je u svojem izlaganju potrebu međunarodne kulturne dekolonijalizacije i ravnopravne kulturne suradnje kao i oslobađanje od takozvanog kulturnog kolonijalizma koji je pratio dolazak vlasti u pojedina kolonizirana područja svijeta. Zanimljivo je bilo i izlaganje Kjelda Hansena iz Danske koji smatra da se širenjem upravo ozbiljne glazbe mnogo učinilo na području demokratizacije glazbene umjetnosti. Posebnu pažnju je pobudio poznati vijetnamski profesor sa Sorbonne *Tran Van Khe* koji je čak na glazbenim primjerima pokazao kako pojedini slojevi ljudi napuštaju izvornu glazbu i prihvaćaju samo onu zapadnog tipa, te kako masovni mediji vrlo često imaju loš utjecaj na najmlađe generacije koje ne znaju otpjevati niti najjednostavniju pjesmicu. Prvog dana su još uzeli riječ predstavnici Belgije, Mađarske i naši istaknuti kulturni radnici dr. Matvejević, profesor Zlatić, glazbena kritičarka Zdenka Weber i još neki. Marljivi statističari su izračunali da u radu kongresnih tijela sudjeluje 396 delegata, a na koncertima 792 umjetnika. Drugi forum održan je pod naslovom »Pravo na kulturu kao temeljno ljudsko pravo i Međunarodna federacija Glazbene omladine«.

Uvodni referat je podnio Eduard Ille (Jugoslavija) istaknuvši neke već poznate formulacije o tome da možemo govoriti o pravu na kulturu tek onda kada budu ostvarena i sva ljudska prava u svijetu. Autor smatra da Glazbena omladina može mnogo učiniti na tom području. Zanimljiva su bila izlaganja i Gillesa Lefabvrea iz Kanade i Tomasa Klenjanskog iz Mađarske koji su čak podsjetili i na neke dijelove dokumenata iz Helsinkija, a istakli su i značenje glazbe koja od svih umjetnosti najviše i najdirektnije utječe na emocije čovjeka. Svojevrsnu estetičku i etičku analizu umjetnosti dao je profesor Božidar Gagro iz Zagreba, dok je Đorđe Radišić dao nenametljivu analizu uloge glazbe tijekom NOB-a. Zanimljivo je bilo i izlaganje umjetnika Francisa Bebeja iz Kameruna koji je tražio da se posveti veća pažnja i afričkim zemljama koje bi željele postati članovima Međunarodne federacije Glazbene omladine. Ipak se čini da je diskutant zaboravio da mnoge, posebno nesvrstane zemlje, školuju u svojim sredinama ogroman broj afričkih studenata i ulažu u to znatna sredstva, a da će same afričke zemlje morati uložiti dosta i vlastitih napora da se definitivno oslobode kolonijalnog naslijeđa, što je svakako dugotrajan proces.

Čini se da je treći forum bio ipak najslabiji. Govorilo se o Glazbenoj omladini kao činocu u razvoju glazbene kulture, kao i o jugoslavenskim i drugim iskustvima. Predugi referat Miodraga Pavlovića nije dao dovoljno mjesta slobodnim diskusijama da izraze svoja mišljenja, pa su neka izlaganja predana u pisanoj formi. Previše se govorilo o našim iskustvima u parolaškoj formi, a ne o stvarnim rezultatima. Posebni primjer predstavljao je nastup one famozne Ane Kotevske, nesuđene doktorice glazbe sa Sorbonne, iz one Chancelove emisije o Dubrovniku. Ona je skupu uzela tridesetak minuta, a da nije apsolutno ništa rekla. Steta za izgubljeno vrijeme koje se drugačije moglo iskoristiti! Strani delegati su se ipak iskazali, tako da smo doznali za cijeli niz akcija s područja djelovanja Glazbene omladine.

Kao što sam već rekao, drugi i veći dio Svjetskog kongresa sastojao se iz velikog broja koncerata koji su trajali od jutra do kasnih večernjih sati. Rekao bih prvo nekoliko riječi o omladinskim orkestrima koji su nastupili. Bilo ih je mnogo, ali na prvo mjesto stavljam bez ikakvog izuzetka Međunarodni komorni orkestar Kulturnog centra iz Grožnjana pod vodstvom profesora Igora Gjadrova, koji je pod vodstvom ovog izvrsnog pedagoga i umjetnika prezentirao u djelima naših i stranih skladatelja različitih epoha ne samo prekrasan i slušljiv ton, već i zamjernu razinu suvisle interpretacije. Istakli su se oboist Miha Nović, violinisti Martinčić-Jerčić i Zeljko Marasović na orguljama. Slijedio je komorni orkestar Glazbene omladine Sjeverne Rajne-Vestfalije iz SR Njemačke pod palicom iskusnog Karla Heinza Bloemeka s djelima Rossinija, Redela i Mozarta. Disciplinirani i tehnički spremni mladi glazbenici posebno su nas ugodno iznenadili divnom izvedbom *Treće simfonije* Luke Sarkočevića. Isto se ne bi moglo reći i za Orkestar beogradskih mladih filharmoničara, obiman po broju članova, ali tanahan po zvuku. Pod vodstvom Borislava Paščana orkestar nije bio dorastao da niti približno zadovoljavajuće izvede djela poput Brahmsovih *Varijacija na Haydnovu temu* ili Petu Beethovenu simfoniju koja je predstavljala preveliki zalogaž za još nedozrele mlade svirače. Bilježim samo uspješni nastup flautista Ljubiše Jovanovića s Mozartovim koncertom u *D-duru*. Ugodno su nas iznenadili učenici i orkestar škole za glazbene talente iz Cuprije ne samo svojim pravilnim izborom djela, izvrsnim sviranjem i pravilnim pedagoškim pristupom, već za razliku od Beogradana, prezentacijom djela naših

Kineski umjetnik na 30. svjetskom kongresu omladine u »V. Lisinskom« u kolovožu 1979.

skladatelja, što je za ovaj internacionalni skup bilo i najvažnije. Posebno ističem izvrsnog violončelista Imra Kalmana koji nas je zadivio zrelom interpretacijom Bachove *Prve suite u G-duru* (to je ona sa svim plesnim zavrslamama i promjenama ritma i raspoloženja!). Komorni orkestar Konzervatorija iz Budimpešte je pokazao znatne mogućnosti, ali je bio dekoncentriran čudnim dirigiranjem Alberta Simona (takve manuelne egzibicije već dugo nisam doživio!). Bachov *Koncert za dvije violine u d-molu* s dosta krivih nota svirali su Tomas Major i Rita Jelínek.

Moram reći da je bilo mnogo grupa koje su izvodile svoju narodnu izvornu glazbu. Posebno ističem atraktivni nastup Grupe solista narodne glazbe iz Šangaja koji su nam na upravo virtuozan način izvodili

kinesku narodnu glazbu na starim narodnim instrumentima dodavši programu i nekoliko naših narodnih napjeva. Već spomenuti profesor Sorbonne Tran Van Khe demonstrirao je dio tradicionalne vijetnamske glazbe, dok je gitarist Francis Bebey na gitari nastojao dočarati efektne i zagonetne zvukove crne Afrike. Pojavila se i Vokalno-instrumentalna grupa Glazbene omladine iz Tunisa sa svojom narodnom glazbom, dok je Foklorna grupa iz Grčke i plesom demonstrirala svoj nacionalni melos. Slično je učinila u švedska folklorna grupa upoznavši nas s folklorom iz udaljenih krajeva Švedske, dok su naši narodni umjetnici Husref Said i guslar Mirko Matković demonstrirali na starim instrumentima bogatstvo našeg narodnog melosa. Lijep uspjeh kod publike postigla je i Instrumentalna folklorna grupa »Muzikas« iz Mađarske i Ansambl tradicionalne glazbe iz Južne Koreje. Od nastupa zborova treba istaknuti atraktivni nastup poznatog »Collegiuma musicuma« iz Beograda pod vodstvom Darinke Matić-Marović posebno s djelima domaćih skladatelja i simpatično upoznavanje vokalnih skladbi turskih skladatelja u izvedenju Omladinskog mješovitog zbora iz Ankare s dirigentom Muzofferom Arkanom. Akademski pjevački zbor »Ivan Goran Kovačić« pod vodstvom dirigenta Vladimira Kranjčevića, koji kao da je aboniran na nastupe na ovakvim manifestacijama, nije ni sastavljenim programom, a niti prezentacijom a cappella pjevanja, dostojno reprezentirao vokalno sklapanje jugoslavenskih naroda i narodnosti. Šteta!

Od ogromnog broja komornih i solističkih koncerata ozbiljne glazbe istaknuo bih izvanredni koncert slovenske umjetnice na flauti Irene Grafenauer uz glasovirsku pratnju Acija Bertoncelja na kojem je ova darovita umjetnica još jednom potvrdila svoju virtuoznost i poznavanje stila izvedenih skladbi, zatim nastup Kvinteta limenih duhača »Kupros« iz Belgije, koncert vokalnog kvinteta »Lamentabile consort« iz Švedske, nastup Novog praškog trija iz Praga, izvrsnog ansambla udaraljki iz Barcelone, koncert već renomiranog mladog guslača Gottfrieda Schneidera uz glasovirsku pratnju Ranka Filjaka i još nekoliko koncerata koji su označavali solidan prosjek. Bilo je i razočaranja koja su se utopila u općem visokom nivou izvođenja mladih umjetnika. Registrirajmo i nastupe naših ansambala za staru glazbu: beogradskog »Renesans« i zagrebačkog »Universitas studiorum Zagradiensis« od kojih mi se ovaj puta više dopalo izvođenje i program onog prvog. Pri samom kraju Svjetskog kongresa nastupila je fenomenalna Lenjingradska filharmonija izvođeci pod vodstvom znalčkog i elegantnog dirigenta Aleksandra Dmitrijeva *Simfonijski stavak* Stanke Horvata, *Petu simfoniju* Čajkovskog i *Treći koncert za glasovir* s čudesnim pijanistom Vladimirom Krajinjevom.

Siniša HRESTAK

RANA GLAZBA SREDOZEMLJA

U mnoštvu festivala koji tokom ljeta preplavljaju jadransku obalu, malo ih je uspjelo jasno izdiferencirati svoj lik. Izdvojiti možemo tek dva: *Osorske glazbene večeri*, te zadarske *Muzičke večeri u Donatu*. Posvećujući svake godine festival jednom liku hrvatske glazbe, osorski nam festival redovito pretresa po savjesti, upozoravajući nas na nedovoljno prisutne skladatelje u našoj muzičkoj praksi (Jarnović, obitelj Sorkočević). *Večeri u Donatu* zakoračile su nešto dublje u povijest muzike; od ljeta 1975. redovito se organizira tematski dio festivala posvećen predrenasansnoj, renesansnoj ili ranobaroknoj glazbi. Ove godine od 29. srpnja do 7. kolovoza u crkvi sv. Donata i u klastiru franjevačkog samostana zvučala je *rana glazba Sredozemlja*.

Počelo je s geografski nama najudaljenijom glazbom. Ansambl *Alia musica* iz Milana izveo je neprenatenciozno, vedro, ali i krajnje profinjeno iberske cikluse iz 13. stoljeća *Le Cantigas de Santa Maria* i *Le Cantigas de Amigo*. Drugi koncert prošao je također